

PODKLAD PRO PŘEDMĚT

ÚVOD DO PRÁVNÍHO ŘÁDU A SYSTÉMU PRÁVA

CEVRO, vysoká škola

9. přednáška

**Základy občanského práva procesního (pojem, předmět, prameny, systém, zásady).
Soustava soudů v České republice. Občanské soudní řízení a jeho základní průběh.**

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA PROCESNÍHO (POJEM, PŘEDMĚT, PRAMENY, SYSTÉM, ZÁSADY)

Pojem občanského práva procesního:

- občanské právo procesní můžeme označit jako **postup rozhodujícího orgánu (soudu nebo rozhodců), účastníků řízení a dalších zúčastněných subjektů při projednávání a rozhodování soukromoprávních sporů a jiných právních věcí,**
- občanské právo procesní **slouží k ochraně práv, které přiznává právo hmotné,**

Předmět občanského práva procesního:

- v obecném smyslu lze uvést, že **předmětem** občanského práva procesního je **civilní proces, tedy právní normy upravující závazný postup soudů či jiných k tomu oprávněných orgánů při řešení sporů a poskytování ochrany ohroženým a porušeným subjektivním právům a jiným zákony chráněným zájmům účastníků řízení, stanoví jaké jsou jejich vztahy k sobě navzájem i k jiným osobám zúčastněným na řízení, a dále jaké jsou povinnosti těchto subjektů,**
- stanovením procesních pravidel je tak **umožněno, aby procesní strany věděly, jak mají v řízení postupovat, jaké procesní úkony mohou v řízení činit a jaké právní důsledky plynou z jejich jednání nebo nejednání v rámci řízení, čímž je založena jejich právní jistota, přičemž na druhé straně soudy prostřednictvím těchto závazných pravidel mohou snáze dospívat k řešení sporů a současně jsou jimi omezovány, což zabraňuje zneužití soudní moci,**
- civilní proces je jednou ze **tří základních forem řízení u soudu,** dalšími formami kromě civilního procesu jsou **trestní řízení** a **soudní řízení správní,**

Prameny právní úpravy občanského práva procesního:

- **Ústava České republiky,** tj. ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů - obsahuje v hlavě čtvrté některé ze zásad výkonu soudní moci,
- **Listina základních práv a svobod,** přijatá usnesením předsednictva ČNR č. 2 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů [v hlavě páté zakotvuje v čl. 36 právo na soudní a jinou právní ochranu, právo na spravedlivý proces, čl. 37–40 pak obsahuje některé ze zásad civilního procesu)],
- **zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,** ve znění pozdějších předpisů (OSŘ) - nejvýznamnější pramen českého občanského práva procesního,
- **zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních** - upravuje tzv. nesporná řízení

(např. o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti, o pozůstalosti, o úschovách, o umoření listin, ve věcech kapitálového trhu, ve věcech osvojení, ve věcech manželských a partnerských, o určení a popření otcovství, o přivolení k zásahu do integrity).

- **zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících, státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů** (zákon o soudech a soudcích), **ve znění pozdějších předpisů** – obsahuje normy reglementující soudní soustavu, organizaci soudů, pravomoc a příslušnost,
- **zák. č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů** – obsahuje normy upravující kárnou odpovědnost soudce, předsedy soudu, místopředsedy soudu nebo předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu, kárnou odpovědnost státního zástupce nebo vedoucího státního zástupce a kárnou odpovědnost soudního exekutora za kárné provinění, případně kárný delikt nebo závažný kárný delikt a normy upravující způsobilost soudce a způsobilost státního zástupce vykonávat svou funkci,
- **zák. č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém,**
- **zák. č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů** – reguluje postavení a oprávnění vyšších soudních úředníků v soudním řízení,
- **zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů,**
- **zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů** – upravuje poplatky za řízení ve věci exekuce a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů – upravuje nucený výkon rozhodnutí, prováděný soudními exekutory, jakožto samostatným povoláním,
- **zák. č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů,**
- **zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ve znění pozdějších předpisů** – řeší kompetenční spory mezi Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem,
- **zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů** – obsahuje normy upravující rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci, rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčí komisí spolku podle občanského zákoníku a výkon rozhodčích nálezů,
- **zák. č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)** – obsahuje normy upravující výkon a účinky mediace prováděné zapsanými mediátory,
- **zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),**
- **zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů,**
- **zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii,**

Prameny právní úpravy s mezinárodním prvkem:

- **mezinárodní smlouvy,**
- **Úmluva o civilním řízení** – publikovaná jako vyhláška MZV č. 72/1966 Sb. o Úmluvě o civilním řízení,
- **Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních** - publikovaná jako vyhláška MZV č. 129/1976 Sb. o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních,

Prameny evropského práva:

Evropské právo civilního procesu je upraveno předpisy sekundárního práva EU:

- tyto předpisy sekundárního práva jsou po přijetí Lisabonské smlouvy, která zrušila pilřrovou

strukturu EU, přijímány na zákl. čl. 81 SFEU, dřívější čl. 65 SES, Evropským parlamentem a Radou řádným legislativním postupem,

- v oblasti evropského práva civilního procesu **převažují zejména nařízení,**

- pod evropské právo procesní lze zahrnout **3 okruhy právních norem práva evropských společenství,** jimiž jsou:

a) normy upravující pravomoc, resp. **tzv. mezinárodní příslušnost** civilních soudů určitého členského státu EU v přeshraničních sporech, jakož i normy upravující uznání a výkon cizích soudních a dalších rozhodnutí vydaných v jiných členských státech EU

- např. **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12.12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech** (přepracované znění),

b) normy upravující **civilní řízení** ve zvláštních případech s přeshraničním prvkem

- např. **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12.12. 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu** – zavádí se tím evropský platební rozkaz,

c) normy upravující **spolupráci soudů členských států EU**

- např. **Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28.05. 2001, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech,**

- dále jsou pramenem práva směrnice EU,

- např. **Směrnice Rady č. 2003/8/ES z 27.01. 2003, o zpřístupnění spravedlnosti v přeshraničních sporech** stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech – stanovuje minimální pravidla pro právní pomoc v těchto sporech, která byla implementována do našeho právního řádu **zák.č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie,**

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21.05. 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech („směrnice o mediaci“).**

Občanskoprávní spory je možno řešit:

(i) v **občanském soudním řízení** (tzv. civilní proces),

(ii) v **rozhodčím řízení** (tzv. arbitráž),

(iii) za pomoci **alternativních řešení sporů** (ADR – alternative dispute resolution).

Druhy civilního procesu (občanského soudního řízení):

a) řízení nalézací,

b) řízení vykonávací (či exekuční) – u **ba)** soudu podle části šesté OSŘ), **bb)** před exekutorem (podle exekučního řádu)

c) řízení insolvenční,

d) řízení zajišťovací,

e) řízení rozhodčí.

Tato řízení mohou probíhat:

- **za sebou** – vykonávací řízení navazuje na nalézací řízení,

- **alternativně** – nalézací a rozhodčí řízení,

- **doplňkově** – řízení zajišťovací ve vztahu k řízení nalézacím.

Ad a) Řízení nalézací

- nalézací řízení vede k tzv. **nalézání práva**, tj. buď deklaruje, co právem je, nebo konstituuje nový hmotněprávní vztah,
- samotný výkon soudem přiznaného práva již není součástí tohoto řízení,
- **nalézací řízení se dále rozlišuje na řízení** (rozlišení z hlediska zásad civilního procesu a z hlediska toho, kdo nese odpovědnost za zjištění skutkového stavu – zda soud, či účastníci řízení):

(i) sporná – řeší reálný rozpor mezi zájmy hmotněprávními – *reparační funkce* sporného řízení,

- rozhodnutí **deklaratorní povahy**,
- zásada **dispoziční** (návrhové),
- zásada **projednací** – zjištění skutkového stavu - účastníci řízení,
- **žalobce x žalovaný** (minimálně 2 účastníci řízení),
- lze se **dohodnout** mimosoudně,
- typicky sporné řízení:

a) žaloba na úhradu služné částky,

b) žaloba na vyklizení nebytových prostor,

(ii) nesporná – neřeší se rozpor mezi zájmy hmotněprávními, má spíše *preventivní funkci*, má postavit právní vztahy na pevný základ a předcházet sporům, přičemž řízení nesporná v zákoně výslovně vymezena nejsou – jedná se však o většinu řízení uvedených v zákoně o zvláštních řízeních soudních, nicméně platí, že ne všechna řízení upravená zákonem o zvláštních řízeních soudních **jsou nesporné povahy** – např. řízení ve věcech rodinných a partnerských je stále povahou řízením sporným, ale vzhledem k příbuznosti s ostatními řízeními upravenými v zákoně o zvláštních řízeních soudních bylo zařazeno mezi řízení ve věcech rodinněprávních, - rozhodnutí **konstitutivní povahy**,

- zásada **oficiality**,
- zásada **vyšetřovací** (inkviziční) – zjištění skutkového stavu - soud,
- **navrhovatel x ten, o jejich právech a povinnostech má být jednání, popř. navrhovatel a ten, kdo je za účastníka řízení označen zákonem** (další účastník - nelze přistoupit do řízení),
- nelze se **dohodnout** mimosoudně,
- typicky nesporné řízení:

a) řízení o pozůstalosti,

b) řízení o úschovách či řízení o umoření listin.

Ad b) Řízení vykonávací (či exekuční)

- v případě, že nedojde ke splnění povinnosti, která byla uložena rozhodnutím, může dojít k **prosazení povinnosti** k plnění pomocí **donucujících prostředků** státní moci nebo alespoň pod její kontrolou,
- ve většině případů je samotné rozhodnutí o **zahájení vykonávacího řízení v dispozici oprávněného**.
- **vykonávací řízení** v žádném případě **není další fází nalézacího řízení**,
- rozlišuje se výkon rozhodnutí **soudem** podle části šesté OSŘ a výkon rozhodnutí **soudními exekutory** podle exekučního řádu.

Ad c) Řízení insolvenční

- insolvenční řízení upravuje různé způsoby řešení **úpadku dlužníka**,
- zahrnuje **prvky nalézacího i vykonávacího řízení**: cílem je majetkové uspořádání poměrů mezi více subjekty, přičemž toto uspořádání se posléze ve stejném řízení realizuje,
- úprava je provedena **zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku** a způsobech jeho řešení.

Ad d) Řízení zajišťovací

- cílem zajišťovacího řízení je **dosáhnout smírného řešení sporu před zahájením řízení** ve věci samé,
- do zajišťovacího řízení jsou **zahrnuta předběžná opatření** (obecná a zvláštní – ve věcech nezletilých dětí, domácího násilí), **prétorský smír** (smírčí řízení), **určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, zajištění důkazů, zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech a zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech** (která jsou v českém civilním procesu nesprávně řazena mezi způsoby výkonu rozhodnutí) a **ochrana pokojného stavu** (dnes však v rámci správního řízení),

Ad e) Řízení rozhodčí

- rozhodčí řízení je jeden ze **způsobů alternativního řešení sporů**,
- na základě **rozhodčí smlouvy** je odňata pravomoc soudu a založena **pravomoc rozhodce**,
- soud má pomocnou a kontrolní funkci,
- rozhodčí řízení je **upraveno zvláštním zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů**.

Zásady civilního procesu

Ústavní zásady soudního procesu:

- **zásada rovnosti účastníků řízení před soudem**:
 - právo uplatnit veškerá procesní práva,
 - je zaručena Ústavou,
 - soud vystupuje ve funkci **představitele státu a personifikace zákona**,
 - všichni ostatní účastníci nejsou oprávněni proces řídit ani v něm rozhodovat,
 - všichni účastníci řízení ale mají, ať je jejich zájem na výsledku sporu jakýkoliv, vůči soudu jako orgánu řídicímu průběh procesu a v něm rozhodujícímu, **stejná práva a povinnosti**,
- **zásada ústnosti**:
 - podkladem pro rozhodnutí je zpravidla pouze to, co vyšlo najevo během ústního jednání – výjimky: žaloba, vyjádření k žalobě, opravný prostředek, vzájemná žaloba – zásadně písemná podání,
- **zásada přímosti**:
 - přímé je řízení pouze tehdy, pokud je podkladem pro rozhodnutí jen to, co se před soudem odehrálo → výjimka: dožádání – z ekonomických důvodů: výslech svědka, ohledání věci či místa.

- zásada veřejnosti:

- zásadou veřejnosti se rozumí přístupnost jednání pro každou osobu, která se chce jednání zúčastnit jako divák,
- u civilního procesu není příliš obvyklá účast obecnostva (na rozdíl od trestního procesu), ale zásada, že jednání je v kterémkoliv okamžiku přístupné veřejnosti, je zachována,
- výjimkou z této zásady, jež stanoví zákon, jsou situace, kdy se projednává předmět obchodního tajemství, utajované informace, kdy to vyžaduje důležitý zájem účastníka nebo mravnost,
- soud může z jednání vykázat takové osoby, které průběh jednání narušují,
- rozsudek se vždy vyhlašuje veřejně, tedy bez jakéhokoli omezení účasti veřejnosti.

- zásada rychlosti a hospodárnosti:

- touto zásadou je snaha rozhodovat co nejrychleji a nejlevněji.

- zásada nezávislosti a nestrannosti:

- nestrannost soudu → podjatost soudce a vyloučení soudce.

Odvětvové zásady soudního procesu:

- zásada dispoziční:

- zásada dispoziční je principem kontradiktorním k zásadě oficiality,
- její podstatou je svěřením iniciativy v procesu účastníkům, což ji odlišuje od principu oficiality postaveném na soudním primátu procesní iniciativy,
- dispozice může spočívat v dispozici s řízením nebo v dispozici s předmětem řízení,
- je typická pro sporné řízení.

- zásada projednací:

- zásada projednací je základní zásadou sporného řízení,
- tato zásada znamená, že soud přihlíží pouze k tomu, co mu sporné procesní strany přednesly a k těm důkazům, které mu o svých tvrzeních nabídly,
- za výsledek sporu, tedy úspěch anebo neúspěch nenese odpovědnost soud, ale účastník řízení,
- opakem je zásada vyšetřovací,
- významnou roli hrají procesní instituty: **povinnost tvrzení a povinnost důkazná** a s nimi **břemeno tvrzení a břemeno důkazní**,
- účastník domáhající se ochrany je povinen uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání pod následkem prohry sporu, následek vyplývá z toho, že se soud nedozví určitou rozhodující skutečnost nebo se jí dozví, ale nebude prokázána.

- zásada volného hodnocení důkazů:

- zásada volného hodnocení důkazů znamená, že soudci není uloženo, jaký stupeň věrohodnosti (**důkazní sílu**) má přiznat jednotlivým důkazním prostředkům,
- na této zásadě je založeno i naše civilní právo (§ 132 OSŘ),
- v případě, že jsou stanovena přesná pravidla, podle nichž má soud postupovat, hovoříme o tzv. **zákoně teorii důkazní**.

- zásada arbitrárního pořádku (jednotnosti řízení):

- zásada arbitrárního pořádku se uplatňuje i v českém civilním procesu, avšak s převažujícími prvky zásady legálního pořádku,

- tato zásada znamená, že zákon nepředepisuje žádná zvláštní období či úseky řízení, které je považováno za jeden celek,
- soud sám určuje podle svého uvážení, zda a kdy který úkon vykoná, kdy a které důkazy provede, kdy lze považovat věc zralou pro vydání rozhodnutí,
- aplikace koncentrace, kdy účastník ve sporných řízeních musí předkládat důkazy do určitého okamžiku (**zásada koncentrace řízení**), není prolomením této zásady, ale snahou o zabránění neúměrného prodlužování soudního řízení.

- zásada vyšetřovací (vyhledávací, inkviziční):

- zásada vyšetřovací se uplatňuje především v tzv. **nesporném řízení** (ale také v některých zákonem vyjmenovaných sporných řízeních), kde jde zpravidla o veřejný zájem, o otázky, na nichž je zainteresován stát a celá společnost, a z tohoto důvodu musí zde i soud nést odpovědnost za shromáždění všech potřebných důkazů tak, aby v posuzované věci byl skutkový stav zjištěn co nejúplněji a věc mohla být rozhodnuta spravedlivě a v souladu se zákonem,
- zásada vyšetřovací nevyklučuje povinnost účastníků uvádět rozhodné skutečnosti a navrhnout důkazy, ale nespojuje tuto povinnost s procesními břemeny.

- zásada materiální a formální pravdy:

- zásada materiální pravdy znamená zjištění skutkového stavu - soudu se v OSŘ ukládá, aby pravý stav věcí zjistil co možná nejpřesněji, což je promítnutí principu materiální pravdy,
- zásada formální pravdy – ztělesněna v **rozsudku pro uznání** (§ 153a OSŘ) a **rozsudku pro zmeškání** (§ 153b OSŘ).

SOUSTAVA SOUDŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ:

- předmětem činnosti soudů je výkon jejich pravomoci (§ 7 OSŘ),
- nestanoví-li OSŘ jinak, jsou k řízení v **prvním stupni příslušné okresní soudy** (§ 9 odst. 1 OSŘ),
- **krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně** (§ 9 odst. 2 OSŘ)
 - a)** ve sporech o vzájemné vypořádání úhrady přeplatku na dávce důchodového pojištění, nemocenského pojištění, státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi a ve sporech o vzájemné vypořádání regresní náhrady zaplacené v důsledku vzniku nároku na dávku nemocenského pojištění,
 - b)** ve sporech o určení nezákonnosti stávky nebo výluky,
 - c)** ve sporech týkajících se cizího státu nebo osob požívajících diplomatických imunit a výsad, jestliže tyto spory patří do pravomoci soudů České republiky,
 - d)** ve sporech o zrušení rozhodnutí rozhodce o plnění závazků z kolektivní smlouvy,
 - e)** ve věcech vyplývajících z právních poměrů, které souvisejí se zakládáním obchodních korporací, ústavů, nadací a nadačních fondů, a ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy, jakož i mezi společníky nebo členy navzájem, vyplývají-li z účasti na obchodní korporaci,
 - f)** ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy a členy jejich orgánů nebo likvidátory, jde-li o vztahy týkající se výkonu funkce členů orgánů nebo likvidace,
 - g)** ve sporech vyplývajících z práva duševního vlastnictví,
 - h)** ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním

nebo nedovoleným omezením soutěže,

j) ve věcech ochrany názvu a pověsti právnické osoby,

j) ve sporech z finančního zajištění a sporech týkajících se investičních nástrojů a cenných papírů nebo zaknihovaných cenných papírů, i když se nejedná o investiční nástroje,

k) ve sporech z obchodů na komoditní burze,

l) ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků a sporů z toho vzniklých, s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb,

m) ve sporech z přeměn právnických osob,

n) ve sporech z nakládání s obchodním závodem nebo jeho částí,

o) ve sporech ze smluv na stavební práce, které jsou nadlimitními veřejnými zakázkami, včetně dodávek nezbytných k provedení těchto smluv,

p) ve věcech zákonného ručení při porušení péče řádného hospodáře,

q) ve sporech vyplývajících z úpravy podnikatelských seskupení,

r) ve sporech o zajištění pohledávek věřitelů při snížení základního kapitálu obchodních společností nebo při snížení základního členského vkladu družstev,

- **Nejvyšší soud České republiky** rozhoduje **jako soud prvního stupně**, stanoví-li tak zvláštní právní předpis (§ 9 odst. 3 OSŘ),

- k projednání žaloby podle § 91a OSŘ (což jsou žaloby proti účastníkům řízení ve věci činění si nároku zcela nebo částečně na věc nebo právo, o nichž probíhá řízení mezi jinými osobami) jsou příslušné **v prvním stupni okresní nebo krajské soudy** podle toho, u kterého z těchto soudů probíhá v prvním stupni řízení o věci nebo právu, na něž si žalobce činí nárok (§ 9a OSŘ),

- **krajské soudy** rozhodují **o odvoláních proti rozhodnutím okresních soudů** (§ 10 odst. 1 OSŘ),

- **o odvoláních proti rozhodnutím krajských soudů jako soudů prvního stupně rozhoduje vrchní soud** (§ 10 odst. 2 OSŘ),

- **o dovoláních proti rozhodnutím krajských nebo vrchních soudů jako soudů odvolacích rozhoduje Nejvyšší soud** (§ 10a OSŘ),

Příslušnost soudů:

- určuje se, konkrétní soud, který je oprávněn rozhodovat:

(i) věcná – který z článků soudní soustavy bude rozhodovat,

(ii) funkční – jaké články budou postupně věc projednávat jednu a tutéž věc v jednotlivých instancích,

(iii) místní – obecný **soud žalovaného** (§ 84, § 85 odst. 1 OSŘ, dále § 85 odst. 2 - § 89 OSŘ),

- někdy **fakultativní** → dohoda podnikatelů na místní příslušnosti (§ 89a OSŘ),

- převážně **vylučná místní příslušnost** (§ 85 - § 88 OSŘ),

Soudní soustava:

Nejvyšší a vrchní soudy:

- Nejvyšší soud,

- Nejvyšší správní soud,

- Vrchní soud v Praze,

- Vrchní soud v Olomouci,

Krajské a okresní soudy:

- Městský soud v Praze,

- Obvodní soud pro Prahu 1,
- Obvodní soud pro Prahu 2,
- Obvodní soud pro Prahu 3,
- Obvodní soud pro Prahu 4,
- Obvodní soud pro Prahu 5,
- Obvodní soud pro Prahu 6,
- Obvodní soud pro Prahu 7,
- Obvodní soud pro Prahu 8,
- Obvodní soud pro Prahu 9,
- Obvodní soud pro Prahu 10,

- Krajský soud v Praze,
- Okresní soud v Benešově,
- Okresní soud v Berouně,
- Okresní soud v Kladně,
- Okresní soud v Kolíně,
- Okresní soud v Kutné Hoře,
- Okresní soud v Mělníku,
- Okresní soud v Mladé Boleslavi,
- Okresní soud v Nymburku,
- Okresní soud Praha - východ,
- Okresní soud Praha - západ,
- Okresní soud v Příbrami,
- Okresní soud v Rakovníku,

- Krajský soud v Českých Budějovicích,
- Okresní soud v Českých Budějovicích,
- Okresní soud v Jindřichově Hradci,
- Okresní soud v Pelhřimově,
- Okresní soud v Písku,
- Okresní soud v Prachaticích,
- Okresní soud ve Strakoniciích,
- Okresní soud v Táboře,

- Krajský soud v Plzni,
- Okresní soud v Domažlicích,
- Okresní soud v Chebu,
- Okresní soud v Karlových Varech,
- Okresní soud v Klatovech,
- Okresní soud Plzeň - jih,
- Okresní soud Plzeň - město,
- Okresní soud Plzeň - sever,
- Okresní soud v Rokycanech,
- Okresní soud v Sokolově,
- Okresní soud v Tachově,

- Krajský soud v Ústí nad Labem,
- Okresní soud v České Lípě,
- Okresní soud v Děčíně,
- Okresní soud v Chomutově,

- Okresní soud v Jablonci nad Nisou,
 - Okresní soud v Liberci,
 - Okresní soud v Litoměřicích,
 - Okresní soud v Lounech,
 - Okresní soud v Mostě,
 - Okresní soud v Teplicích,
 - Okresní soud v Ústí nad Labem,
-
- Krajský soud v Hradci Králové,
 - Okresní soud v Havlíčkově Brodu,
 - Okresní soud v Hradci Králové,
 - Okresní soud v Chrudimi,
 - Okresní soud v Jičíně,
 - Okresní soud v Náchodu,
 - Okresní soud v Pardubicích,
 - Okresní soud v Rychnovu nad Kněžnou,
 - Okresní soud v Náchodu,
 - Okresní soud v Semilech,
 - Okresní soud ve Svitavách,
 - Okresní soud v Trutnově,
 - Okresní soud v Ústí nad Orlicích,
-
- Krajský soud v Brně,
 - Okresní soud v Blansku,
 - Městský soud v Brně,
 - Okresní soud Brno venkov,
 - Okresní soud v Břeclavi,
 - Okresní soud v Hodoníně,
 - Okresní soud v Jihlavě,
 - Okresní soud v Kroměříži,
 - Okresní soud v Prostějově,
 - Okresní soud v Třebíči,
 - Okresní soud v Uherské Hradiště,
 - Okresní soud ve Vyškově,
 - Okresní soud ve Zlíně,
 - Okresní soud ve Znojmě,
 - Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou,
-
- Krajský soud v Ostravě,
 - Okresní soud v Bruntálu,
 - Okresní soud ve Frýdku-Místku,
 - Okresní soud v Jeseníku,
 - Okresní soud v Karviné,
 - Okresní soud v Novém Jičíně,
 - Okresní soud v Olomouci,
 - Okresní soud v Opavě,
 - Okresní soud v Ostravě,
 - Okresní soud v Přerově,
 - Okresní soud v Šumperku,
 - Okresní soud ve Vsetíně.

OBČANSKÉ SOUDNÍ ŘÍZENÍ A JEHO ZÁKLADNÍ PRŮBĚH:

Subjekty řízení:

- jedná se o ty subjekty, které ovlivňují proces, a které mají procesní práva a povinnosti:
- soud x účastníci řízení, někdy státní zastupitelství, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (kde je doložitelný zájem státu).

Účastníci řízení: žalobce (navrhovatel) x žalovaný (odpůrce)

- něco jiného je **věcná legitimace** → zda žalobci svědčí **hmotněprávní nárok** (nositel práv a povinností vyplývajících z hmotného práva),

Procesní subjektivita:

- způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo podle **hmotného práva má právní osobnost**, jinak ten, komu ji zákon přiznává (procesněprávní subjektivita splývá s hmotněprávní subjektivitou),
- má ji fyzická osoba i právnická osoba, včetně státu,
- **způsobilost samostatně jednat před soudem** (tzv. **procesní způsobilost**) → způsobilost vykonávat v řízení práva a povinnosti → když ji nemá, **musí být v řízení zastoupen**,

Podmínky řízení (§ 103 OSŘ):

- aby mohlo řízení pokračovat,
- zabývá se jimi soud z úřední povinnosti,

Nedostatky podmínek řízení:

- (i) **odstranitelné** – nedostatek místní, věcné a funkční příslušnosti, nedostatek plné moci, nedostatek procesní způsobilosti,
- (ii) **neodstranitelné** – nelze je odstranit, jsou neodstranitelné,

Podmínky řízení na straně soudu:

- pravomoc soudu a příslušnost soudu – věcná, místní a funkční – nevede k zastavení řízení, ale k postoupení věci příslušnému soudu,

Podmínky řízení na straně účastníků:

- způsobilost být účastníkem řízení, která musí být dána u každého z účastníků řízení,
- způsobilost samostatně jednat před soudem,

Negativní podmínky řízení:

- **překážka zahájeného řízení (překážka litispence)** – uvedena v § 83 OSŘ,
- **překážka věci rozsouzené (překážka rei iudicatae)**,

Rozhodování v prvním stupni (§ 79 až § 200aa OSŘ):

- zahájení řízení sporného – **žaloba**:
- nutno mít **nezbytné náležitosti** (§ 79 odst. 1 OSŘ a § 42 odst. 4 OSŘ)

- **Žaloba na plnění** (§ 79 OSŘ) x **žaloba na určení** (§ 80 OSŘ)
deklaratorní povaha x konstitutivní povaha
reparační charakter postavuje najisto právní stav, preventivní charakter,

Právotvorné žaloby:

- **žaloby na založení, změnu nebo zrušení právního vztahu** → žalobce se domáhá založení, změny či zrušení právního vztahu mezi účastníky, možné jen v zákonem stanovených případech → **nepředpokládá se nucený výkon rozhodnutí**, zpravidla cílem není získání exekučního titulu,
- od žalob na určení se právotvorná žaloba liší tím, že vyhovující rozhodnutí o ní **vytváří nový právní stav** → **působí konstitutivně**, nejde o žaloby ve věcech osobního stavu, ale např. o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví (např. § 1143 OZ, dále § 1765 a § 1766 OZ),

Účinky zahájení řízení:

- vznik překážky litispendence,
- přidělení sporu zákonnému soudci,
- povinnost zaplatit soudní poplatek,
- konec možnosti volit mezi více místně příslušnými soudy,
- okolnosti dané při zahájení řízení jsou až do skončení řízení věci rozhodné pro určení věcné a místní příslušnosti (perpetuatio fori),

Průběh řízení (§ 100 a násl. OSŘ):

- **dokazování** (§ 120 OSŘ) → hodnocení z hlediska věrohodnosti a důkazní síly, příkladné důkazní prostředky (§ 125 OSŘ):

- (a) **výslech svědků,**
- (b) **znalecký posudek** (znalecká doložka - § 127a OSŘ),
- (c) **zprávy a vyjádření orgánů, FO a PO,**
- (d) **notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny,**
- (e) **ohledání věci a místa,**
- (f) **výslech účastníků.**

Rozhodnutí soudu (§ 152 – § 175 OSŘ):

Rozsudek:

Rozsudky podle rozsahu (o čem rozhodují) dělíme na:

- (i) **rozsudek konečný** (rozhodnutí ve věci samé) (§ 152 OSŘ), např. usnesení o schválení smíru, rozhodnutí v nesporných a jiných zvláštních řízeních,
- (ii) **rozsudek částečný** (§ 152 odst. 2 OSŘ) – je-li k rozhodnutí zralá jen část projednávané věci, rozhodne soud rozsudkem o části věci,
- (iii) **rozsudek mezitímní** (§ 152 OSŘ) – je-li to účelné, rozhodne se o jejím základu,

Rozsudky podle účinků dělíme na:

- (x) **konstitutivní** – pokud se právní vztah zakládá, ruší nebo mění, **platí ex nunc**, např. rozsudek o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví,
- (y) **deklaratorní** – deklaruje se existující stav, **platí ex tunc**, např. rozsudek o zaplacení peněžité částky,

Zvláštní druhy rozsudků:

- **rozsudek pro uznání** (§ 153a OSŘ) – v případě, že uzná žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován,
- **rozsudek pro zmeškání** (§ 153b OSŘ) - v případě, že zmešká žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49 OSŘ) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkající se sporu, za nesporná,

Obsah rozsudku:

- **úvodní část (záhlaví)** – „Jménem republiky“
- **výrok (enunciát),**
- **odůvodnění výroku,**
- **poučení o opravném prostředku.**

Právní moc rozsudku (§ 159 OSŘ):

- **materiální** – závaznost soudního rozhodnutí a jeho nezměnitelnost (§ 159a odst. 1 a 4 OSŘ)
- **formální** – pravomocné rozhodnutí je rozhodnutí konečné, nelze ho napadnout žádným opravným prostředkem, přičemž platí, že pokud není přípustné odvolání, **nabývá právní moci zásadně doručením** (§ 159 OSŘ).

Vykonatelnost rozsudku (§ 161 OSŘ):

- povinnost uložená v rozhodnutí může být vynucena i proti vůli povinného → je vykonatelný, pokud **uplyne lhůta k dobrovolnému plnění (tzv. pariční lhůta)** → obecně platí, že lhůta k plnění jsou 3 dny, výjimka – lhůta k vyklizení bytu, kde je 15 dnů od právní moci rozsudku.

- vykonatelnost může nastat dříve – tzv. **předběžná vykonatelnost:**

(a) obligatorní → **ze zákona:** - z rozsudků ukládajících povinnost k plnění výživného nebo pracovní odměny za podmínek stanovených zákonem (§ 162 odst. 1 OSŘ),

(b) fakultativní → **na základě návrhu účastníka** – v případě, že by mu hrozilo nebezpečí nebo těžko nahraditelná újma,

Usnesení (§ 167 OSŘ):

- **procesní rozhodnutí** (všude tam, kde zákon nestanoví jinou formu rozhodnutí) (§ 167 odst. 1 OSŘ),
- na usnesení se vždy použije přiměřeně ustanovení o rozsudku.

Platební rozkaz (§ 172 OSŘ):

- v tzv. **zkráceném řízení** na základě žaloby o zaplacení peněžité částky,
- do 15 dnů nutno zaplatit nebo podat **odpor** (§ 172 odst. 1 OSŘ).

Elektronický platební rozkaz (§ 174a OSŘ):

- na návrh žalobce,
- na elektronickém formuláři,
- plnění nepřevyšuje částku 1.000.000,- Kč,
- podává se proti němu **odpor** do 15 dnů.

Evropský platební rozkaz (§ 174b OSŘ):

- zaveden nař. Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12.12. 2006,
- zjednodušení přeshraničních případů týkajících se nesporných peněžitých nároků a snížení nároků na ně,
- vzorové formuláře pro komunikaci,
- opravný prostředek je **odpor**, nutno podat do 30 dnů → je-li podán, pokračuje řízení před příslušnými soudy členského státu EU původu podle pravidel běžného soudního řádu.

Směnečný platební rozkaz (§ 175 OSŘ):

- týká se to splatné směnky nebo šeku,
- žalovaný musí zaplatit nebo podat **námítku** do 15 dnů ode dne doručení,
- rozhoduje místně příslušný krajský soud.

Opravné řízení (§ 201 – 243g OSŘ):

Opravné prostředky řádné:

Odvolání:

- lze napadnout jak rozsudek, tak usnesení, pokud to nevylučuje zákon,
- **bez odvolání:**
- (i) usnesení** → případy dle § 202 odst. 1 OSŘ,
- (ii) rozsudek** → peněžité plnění do 10.000,- Kč (§ 202 odst. 2 OSŘ)

Obsah odvolání (§ 205 OSŘ):

- **určení soudu, který bude o odvolání rozhodovat,**
- **proti čemu odvolání směřuje,**
- **jaký je důvod odvolání (nesprávnost rozhodnutí) – odvolací důvod,**
- **čeho se odvolatel domáhá (odvolací návrh).**

Účinky odvolání (§ 206 OSŘ):

- **devolutivní účinek (odvalující účinek):**
- právo a povinnost rozhodnout se přesouvá na instanční vyšší soud,
- prolomen v případě **autoremedury** (§ 210 a OSŘ),
- dané zákonem, např. v usnesení, z něhož nenabyla dosud žádná práva jiná osoba, než odvolatel, nebo usnesení o udělení pořádkové pokuty,
- **suspenzivní účinek** (odkladný účinek):
- odkládá se právní moc a zpravidla vykonatelnost rozhodnutí.

Rozhodnutí o odvolání:

- **potvrzení rozsudku** (§ 219 OSŘ),
- **zrušení rozsudku** (§ 219a OSŘ) → vady řízení a vrátí zpět soudu nižšího stupně,
- **změnění rozsudku** (§ 220 OSŘ).

Opravné prostředky mimořádné:

- přípustnost obnovy,

- rozhoduje vždy Nejvyšší soud ČR,
- nutno podat do 2 měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni (§ 240 odst. 1 OSŘ),
- funkce nápravná a sjednocující:
- vůči pravomocným odvolacím rozhodnutím z důvodů uvedených v zákoně (§ 237 OSŘ) → **někdy je dovolání vyloučeno:**
- ve věcech rodinných, nejedná-li se o manželské majetkové právo, dále
- proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím částku 50.000,- Kč, pokud nejde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy (§ 238 OSŘ).

Žaloba na obnovu řízení (§ 228 OSŘ):

- prostředek pro doplnění zjištění skutkového stavu věci.
- nové řízení (oproti dovolání a odvolání),
- účastník nemohl bez své viny použít **důkazní prostředky** → **dvě fáze:**
- (i) řízení o povolení obnovy** (přípustnost obnovy),
- (ii) řízení po povolení obnovy.**
- nutno podat do 3 měsíců ode dne doručení napadeného rozhodnutí.

Žaloba pro zmatečnost (§ 229 OSŘ):

- náprava zásadních procesních pochybení,
- nutno podat do 3 měsíců ode dne doručení napadeného rozhodnutí.

Výkon rozhodnutí podle OSŘ (§ 251 - § 351a OSŘ)

- jen způsoby dle zákona (§ 257 OSŘ)
- **nutný exekuční titul,**
- vykonatelné rozhodnutí soudu, ve kterém se ukládá splnění povinnosti,
- vykonatelný platební, směnečný a šekový platební rozkaz,
- vykonatelná rozhodnutí soudů v trestním řízení postihující majetek,
- notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti,
- vykonatelná rozhodnutí o a jiné exekuční tituly orgánů veřejné moci,
- vykonatelné rozhodčí nálezy vydané v rozhodčím řízení,
- jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon (§ 251 OSŘ).

Způsoby provedení výkonu rozhodnutí:

- **výkon rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky:**
- (a) srážky ze mzdy a jiných příjmů** (§ 276 OSŘ až § 299 OSŘ),
- (b) příkázání pohledávky** (§ 303 OSŘ),
- z účtu u peněžního ústavu (§ 303 OSŘ),
- jiných peněžitých pohledávek (§ 312 OSŘ),
- jiných majetkových práv → např. prodej podílu v s.r.o. (§ 320 OSŘ),
- postížením účasti povinného ve veřejné obchodní společnosti a komplementáře v komanditní společnosti (§ 320a - 320ab OSŘ),

(c) správa nemovité věci → postihovány plody a užitky z nemovitostí nebo spoluvlastnického podílu k ní (§ 320b OSŘ),

(d) prodej movitých věcí a nemovitých věcí (§ 321 OSŘ),

- prodej movitých věcí (§ 323 OSŘ) → v dražbě, pokud zákon nestanoví jinak (§ 328b OSŘ),

- prodej nemovitých věcí (§ 335 OSŘ):

fáze:

(i) nařízení výkonu rozhodnutí,

(ii) ocenění nemovité věci,

(iii) dražební vyhláška,

(iv) uskutečnění dražebního prodeje,

(v) rozvrh výtěžku prodeje.

(e) prodej spoluvlastnického podílu a zástavy

- prodej spoluvlastnického podílu (§ 338 OSŘ),

- prodej zástavy (§ 338a OSŘ),

(f) zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech (§ 338b OSŘ) →

odkládá se rozhodnutí o konečném řešení věci, na návrh oprávněného, který se spokojuje s jistotou, že pro případ zpeněžení zástavy vyvolané někým jiným bude ve výhodnějším postavení ve srovnání s jinými věřiteli,

(g) postižení závodu (§ 338f OSŘ)

fáze:

(i) návrh na nařízení výkonu postižením závodu,

(ii) nařízení výkonu postižením závodu,

(iii) dražba závodu,

(iv) rozvrh.

- výkon rozhodnutí na nepeněžitě plnění:

- vyklizení → nemovité věci (§ 340 OSŘ),

- odebrání věci (§ 345 OSŘ),

- rozdělení společné věci (§ 348 OSŘ),

- provedení prací a výkonů (§ 350 OSŘ),

- jiné způsoby vymáhání plnění:

(a) veřejná dražba podle zákona č. 250/2023 Sb., o veřejných dražbách,

(b) exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu

k vymožení peněžitě částky (§ 59 odst. 1 ExŘ),

(i) srážkami ze mzdy a jiných příjmů,

(ii) příkázání pohledávky,

(iii) prodejem movitých a nemovitých věcí,

(iv) postižením závodu,

(v) správy nemovité věci,

(vi) pozastavením řídičského oprávnění (§ 50 odst. 1 písm. f/ ExŘ) → doplatek na výživném na nezletilé děti nebo na zletilé děti do 26 let, kteří studují,

(c) exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu

k vymožení nepeněžitě částky (§ 59 odst. 2 ExŘ),

(i) vyklizení,

(ii) odebrání věci,

(iii) rozdělení společné věci,

(iv) provedení prací a výkonů.

ZÁKLADY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

- pro spory s mezinárodním prvkem,

Prameny právní úpravy rozhodčího řízení:

- **Úmluva o uznávání a výkonu rozhodčích nálezů** (tzv. **Newyorská úmluva** z roku 1958, účinná pro ČSSR r. 1959, cca 172 signatářů),
- **Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži** (vyhláška MZV ČSSR č. 178/1964 Sb. o Evropské úmluvě o mezinárodní obchodní arbitráži),
- **Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž** → Vzorový zákon UNCITRAL byl vytvořen v roce 1985 a následně upraven v roce 2006 (mj. doplněním o detailnější regulaci předběžných opatření v rozhodčím řízení). V roce 2020 byl přijat v 80 zemích, a v 111 jurisdikcích (včetně Rakouska, Maďarska, Polska a Slovenska). Zatímco právní úprava některých států vychází z původního znění Vzorového zákona z roku 1985, jiné státy vychází z doplněné verze z roku 2006. České rozhodčí řízení se však v současnosti stále řídí několikrát novelizovaným **zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů** → vztahuje se na:
 - rozhodování majetkových sporů,
 - rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčí komisi spolku podle občanského zákoníku a
 - výkon rozhodčích zákonů.

Rozhodčí řízení:

- Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů:
 - (a) ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel,
 - (b) sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a
 - (c) incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon,má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (**rozhodčí smlouva**) (§ 2 odst. 1 ZRŘ).

Rozhodčí smlouva se může týkat:

- (i) všech sporů,
- (ii) určitého sporu.

Rozhodci:

- občan ČR,
- zletilý,
- bezúhonný,
- plně svéprávný.
- mají povinnost mlčenlivosti,

